

Kritik mot en rådman vid Nacka tingsrätt för utformningen av två interimistiska beslut i ett mål angående vårdnad, boende och umgänge och mot tingsrätten för underlåtenhet att pröva ett interimistiskt yrkande om sommarumgänge

Beslutet i korthet: Vid tingsrätten pågick ett mål mellan två föräldrar angående vårdnaden om deras barn, hos vem barnet skulle bo samt umgänge mellan barnet och en av föräldrarna.

1. Den ansvarige domaren kritiseras för

att utan lagstöd ha fattat beslut om verkställigheten av ett förordnande om var barnet skulle bo,

att ha meddelat ett beslut om barnets rätt till umgänge med en förälder som är så opreciserat att det inte går att verkställa,

att ha meddelat två beslut om umgängesstöd som inte är begränsade i tiden trots att lagen föreskriver tidsbegränsning,

att inte ha inhämtat yttranden från socialnämnden innan besluten om umgängesstöd fattades,

att i ett av besluten angående umgängesstöd inte ha angett skälen för beslutet,

att utan stöd i lagen ha meddelat förbud för en förälder att under viss tid ta kontakt med sitt barn, samt

att utan lagstöd ha fattat beslut om flera detaljfrågor rörande barnet.

2. Tingsrätten kritiseras för sin underlåtenhet att pröva ett interimistiskt yrkande om sommarumgänge som en av föräldrarna framställde inför sommaren 2012.

Anmälan

AA framförde i en anmälan klagomål mot rådmannen BB vid Nacka tingsrätt för handläggningen av ett mål om vårdnad, boende och umgänge där hon var svarande.

Utredning

Handlingar i tingsrättens mål T 4710-11 begärdes in och granskades. Bl.a. framgick följande. Svea hovrätt förordnade den 20 maj 2011 att barnet CC skulle ha sitt stadigvarande boende hos fadern DD samt att CC skulle ha rätt till närmare preciserat umgänge med modern AA. I september samma år väckte DD talan mot AA med yrkande om ensam vårdnad. Ett första sammanträde för muntlig förberedelse

hölls den 26 oktober 2011 varvid parterna återkallade sina tidigare framställda interimistiska yrkanden om ensam vårdnad och träffade en överenskommelse som samma dag fastställdes av tingsrätten i ett interimistiskt beslut. I beslutet upphävde tingsrätten vad Svea hovrätt förordnat i umgängesfrågan. Dessutom innehöll beslutet följande.

1. CC ska omgående överlämnas till DD. Detta ska ske genom att DD efter sammanträdet far till AA:s bostad och hämtar CC.
  2. DD ser till att CC, efter att hon mottagit protokollet från dagens sammanträde, kontaktar (AA:s ombud) per telefon och bekräftar mottagandet.
  3. AA ska under en månads tid inte ha kontakt med CC, med undantag för den rid-uppvisning som ska äga rum den [...].
  4. AA får under den månad då inget umgänge sker inte heller söka kontakt med CC genom dotterns skola.
  5. Umgänget mellan AA och CC ska efter den 26 november 2011 genomföras med umgängesstöd. Umgänget ska ske i så stor omfattning som möjligt.
  6. AA ska inte ta emot CC om hon rymmer från DD, och skulle CC rymma ska AA medverka till CC:s återgång till DD.
  7. CC ska minst en gång i veckan ges möjlighet till kontakt med socialsekreteraren HH.
  8. DD och AA ska medverka till att CC genomgår terapi hos BUP.
  9. CC får ringa till sin halvbror EE på dennes födelsedag [...] och samtalet ska ske genom att CC ringer till AA:s sambos telefon [...].
  10. Parterna ska gemensamt medverka till att CC, om hon vill, ges möjlighet att utöva ridsport och delta i riduppvisningen i [...] och i träning inför denna under stundande vecka 47. För att CC ska få tillgång till den häst som hon rider ska hästen ställas på en stallplats på [...]. Denna stallplats ska bekostas av parterna gemensamt. CC ska ha möjlighet att träna tisdagar och torsdagar kl. 18.00 samt ytterligare dagar, om CC önskar det. Om träning avses ske vid annan tid än tisdagar och torsdagar kl. 18.00, ska DD underrätta AA genom sms om detta. När CC befinner sig i stallet ska AA inte vara där, såvitt det inte sker inom ramen för umgänge med umgängesstöd.
  11. För det fall tingsrätten vid senare tillfälle beslutar om en vårdnads- boende- och umgängesutredning ska parterna medverka till utredningen.
- Beslutet får överklagas särskilt till Svea hovrätt senast den 16 november 2011. Hovrättens tillstånd till prövning av ett överklagande krävs.

Någon kontakt med socialnämnden togs inte innan beslutet om umgängesstöd fattades.

Ett tredje sammanträde för muntlig förberedelse hölls den 9 mars 2012 varvid tingsrätten i ett interimistiskt beslut förordnade om visst umgänge mellan CC och AA i närvaro av umgängesstöd. Huruvida kontakt togs med socialnämnden innan beslutet fattades framgick inte av handlingarna. Något skäl för beslutet om umgängesstöd angavs inte i beslutet.

Vidare föreföll målet ha varit obevakat under BB sommarsesemester 2012 vilket ledde till att tingsrätten aldrig tog ställning till ett interimistiskt yrkande från AA om sommarumgänge.

Ärendet remitterades till tingsrätten för upplysningar och yttrande över handläggningen av det aktuella målet, särskilt såvitt avsåg innehållet och utformningen av besluten vid de muntliga förberedelserna den 26 oktober 2011 och 9 mars 2012, de kontakter som togs med socialnämnden inför besluten samt tingsrättens rutiner om målbevakning vid semestrar.

Tingsrätten (lagmannen FF) inkom med ett yttrande jämte upplysningar från chefsrådmannen GG och rådmannen BB.

Av BB upplysningar framgick i huvudsak följande.

Allmänt om målet m.m.

Målet gäller vårdnad, boende och umgänge. Parter är DD och AA. Målet rör deras gemensamma barn, dottern CC, född i [...]. Fadern bor i Stockholm och modern i Värmdö. CC har skolplats i Stockholm, där hon har haft sin skolgång. Båda parter företräds av ombud, som är advokater. Efter att jag hade varit ordförande vid sammanträdet för muntlig förberedelse den 26 oktober 2011 övergick beredningsansvaret för målet till mig. Fortsatt muntlig förberedelse har ägt rum den 16 december 2011, den 9 mars 2012 och den 3 oktober 2012. Jag har varit ordförande också vid dessa sammanträden. Även i anslutning till sammanträdena den 16 december 2011 och den 3 oktober 2012 har interimistiska beslut meddelats. Efter beviljat anstånd har en verkställd vårdnads-, boende- och umgängesutredning kommit in den 27 september 2012. Målet är utsatt till huvudförhandling att äga rum den 14 och 15 februari 2013.

Mellan samma parter förekom det vid tingsrätten tidigare ett mål angående CC:s boende och umgänge (mål T 3635-09). Även för det målet var jag beredningsansvarig. Målet avgjordes efter huvudförhandling genom dom som meddelades den 6 september 2010. Jag var inte ordförande vid huvudförhandlingen eller vid de sammanträden för muntlig förberedelse som hölls i målet. Jag hade däremot hand om den skriftliga delen av förberedelsen, varvid jag genom ett beslut meddelat strax före huvudförhandlingen avslog AA:s begäran om att ytterligare utredning skulle inhämtas. Genom tingsrättens dom förordnades om växelvis boende hos föräldrarna. Domen överklagades av båda parter i Svea hovrätt, som genom dom den 20 maj 2011 ändrade tingsrättens dom och förordnade att CC dels skulle ha sitt stadigvarande boende hos DD, dels hade rätt till umgänge med AA varannan vecka från torsdag vid skoldagens slut till påföljande måndag morgon och därutöver vid skollov och storhelger och under somrar i domen angiven omfattning. Hovrättens dom vann laga kraft sedan Högsta domstolen den 22 juni 2011 inte meddelat tillstånd till prövning av AA:s överklagande av domen.

Det mål som nu är aktuellt har anhängiggjorts av DD den 7 september 2011. I målet yrkar DD att han ska anförtros ensam vårdnad om CC, vilket yrkande framställdes även interimistiskt i stämningsansökningen. AA bestrider yrkandena och yrkar för egen del ensam vårdnad, också interimistiskt. Dessa yrkanden framställdes redan i det skriftliga svaromålet. Målet berör således även förordnandena om boende och umgänge i hovrättens dom.

Bsluten den 26 oktober 2011 och den 9 mars 2012, m.m.

Vid sammanträdet den 26 oktober 2011 träffade jag parterna för första gången. Då hade CC den 10 oktober 2011 hämtats hos AA genom polisens försorg men befann sig sedan den 13 oktober 2011 åter hos modern, vilket stred mot hovrättens dom, och flickan hade med undantag för de första fyra skoldagarna inte gått i skolan under

höstterminen. Parternas uppfattning om vad som hade förekommit vid polishämtningen gick isär, men det framgick att hämtningen hade varit påfrestande för CC. Den 24 oktober 2011 hade DD på nytt ansökt om verkställighet av hovrättens dom (tingsrättens ärende Å 5701-11). Vid sammanträdet den 26 oktober yrkade DD även att AA skulle föreläggas vid vite att lämna ut CC till honom. Parterna träffade vid sammanträdet den överenskommelse som framgår av JO:s anmodan om yttrande. Parterna frånföll därvid de interimistiska yrkandena. DD återkallade även yrkandet om föreläggande av vite samt ansökningen om verkställighet. Överenskommelsen – som tingsrätten förordnade i enlighet med i ett interimistiskt beslut avkunnat vid sammanträdet slut – innebar alltså att det tills vidare inte skulle göras någon ändring av vad som gällde i vårdnads- och boendefrågorna men att umgänget skulle regleras på sätt som var angivet i tingsrättens beslut, varvid sålunda AA efter förhandlingen skulle lämna över CC till DD. Överlämnandet skulle ske med bistånd av AA:s ombud.

Vad parterna hade blivit ense om var enligt min mening till CC:s bästa. Som skäl i ett interimistiskt beslut som bygger på en överenskommelse mellan parterna brukar jag normalt ange endast att överenskommelsen är förenlig med barnets bästa, vilket skäl jag dock förbisåg att ange i förevarande beslut. Några andra skäl i ett sådant interimistiskt beslut anger jag således vanligtvis inte. Anledningen till det är att parterna vid en interimistisk överenskommelse enligt min erfarenhet sällan är nöjda och att ett angivande av utvecklade skäl kan öka såväl ett sådant missnöje som motsättningarna mellan parterna, vilket enligt min mening är ägnat att försämra möjligheterna att komma fram till en slutlig lösning som är till barnets bästa.

I förevarande mål är motsättningarna mellan parterna mycket stora. Överenskommelsen den 26 oktober 2011 var skör, vilket avspeglar sig i den detaljerade regleringen i beslutet. Flera av förordnandena har sådant innehåll att jag inte skulle meddela dem i ett interimistiskt beslut som inte har föregåtts av en överenskommelse mellan parterna, eller i en dom. Utan dessa förordnanden hade det emellertid knappast varit möjligt att få DD och AA att uppnå en samförstånds-lösning.

— — —

I beslutet den 26 oktober 2011 var intaget ett förordnande om att en person som utgjorde umgängesstöd skulle vara närvarande vid CC:s umgänge med AA och att detta umgänge – som skulle ske efter en månads uppehåll i det i hovrättens dom bestämda umgänget – skulle vara så omfattande som möjligt. Det senare var självfallet långt ifrån så preciserat som skulle ha varit önskvärt. Jag bedömde emellertid att detta förordnande var en förutsättning för att få till stånd en samförstånds-lösning. Sammanträdet, som hade varat i sex timmar, avslutades kl. 19. Det var därför inte möjligt att kontakta berörd stadsdelsförvaltning i Stockholm inför beslutet. Det bör nämnas att det med anledning av parternas tvistigheter rörande dottern kunde antas att förhållandena var kända av stadsdelsförvaltningen. Sedan stadsdelsförvaltningen den 2 november 2011 påpekat för tingsrätten att förvaltningen önskade ett preciserat förordnande vad gällde tid och plats för umgänget, lämnade tingsrätten dagen därpå parterna ett förslag till ett ändrat förordnande i frågan. Vad som också kan anses vara en brist när det avser utformningen av förordnandet om umgängesstöd – vilket gäller även förordnandet om sådant stöd i beslutet den 9 mars 2012 – är att det löpte på obestämd tid. Omständigheterna vid dessa båda beslut var emellertid sådana att det inte var avsett att umgängesstöd skulle anlitas under någon längre tid.

Det framkom emellertid snart att förutsättningar för parternas överenskommelse inte längre förelåg, eftersom AA på viktiga punkter inte hade efterkommit beslutet den 26 oktober 2011 och CC:s skolgång därför åter hade blivit lidande. Efter fortsatt muntlig förberedelse den 16 december 2011 förordnade tingsrätten interimistiskt genom beslut den 20 december 2011 att vårdnaden om CC skulle tillkomma DD ensam och att CC inte skulle ha något umgänge med AA. Av beslutet framgick det att tingsrätten avsåg att söka få till stånd ett umgänge när omständigheterna tillät det. Detta var viktigt, eftersom CC enligt utredningen hade uppfattningen att hon i denna

situation inte skulle få träffa sin mor mer. AA överklagade beslutet i hovrätten, som inte meddelade prövningstillstånd.

Efter sammanträdet den 9 mars 2012 konstaterade tingsrätten i interimistiskt beslut avkunnat vid sammanträdet slut att det för närvarande inte fanns skäl att ändra tingsrättens tidigare förordnande i vårdnadsfrågan. Därmed avsågs att uttrycka att omständigheterna i allt väsentligt var desamma som de som hade legat till grund för beslutet den 20 december 2011. Vidare bestämdes i det nu fattade beslutet att CC hade rätt till ett mycket begränsat umgänge med AA och att umgänget skulle ske i närvaro av umgängesstöd. Några skäl till förordnandet om umgängesstöd angavs inte i beslutet. Detta får anses vara en brist. Skälen på denna punkt torde dock ha framgått av beslutet den 20 december 2011, nämligen att det kunde antas att AA dels uppmuntrade CC att rymma från DD vilket ledde till att flickan till stor del var frånvarande från skolan, dels påverkade dotterns uppfattning om fadern genom sin negativa inställning till denne, vilket dock i vart fall ensamt inte torde vara skäl att förordna om umgängesstöd. Inför beslutet ansåg jag det inte vara erforderligt att kontakta stadsdelsförvaltningen, eftersom det umgänge som beslutades omfattades med bred marginal av det utrymme för anlitande av umgängesstöd som förvaltningen hade angett den 2 november 2011.

— — —

Sådant som berör tingsrättens bevakningsrutiner under semestertid

Stadsdelsförvaltningen skulle redovisa vårdnads-, boende- och umgängesutredningen senast den 22 juni 2012. Min förhoppning var att huvudförhandling skulle kunna hållas så snart som möjligt efter sommaren och att det dessförinnan skulle finnas förutsättningar för åtminstone ett mer omfattande umgänge mellan CC och AA än det mycket begränsade umgänge som beslutet den 9 mars 2012 innebar. Stadsdelsförvaltningen begärde emellertid den 12 juni 2012 anstånd med redovisningen av utredningen till slutet av september 2012. Ett av skälen till det begärda anståndet var att stadsdelsförvaltningen ville ”se hur det kommer att fungera för familjen under sommaren”. Parterna bereddes tillfälle att yttra sig över anståndsbegäran. Jag räknade med att AA skulle yrka på ett utökat umgänge. När jag påbörjade min semesterledighet den 4 juli 2012 hade något sådant yrkande inte framställts.

I en inlaga som kom in den 11 juli 2012 yrkade AA att CC under sommarlovet skulle ha rätt till umgänge med henne varannan vecka, vilket umgänge enligt en muntlig komplettering gjord den 17 juli 2012 skulle inledas den 23 juli 2012. Av akten i målet framgår det att AA:s begäran kommunicerades i sedvanlig ordning efter beslut av tjänstgörande domare, först den 12 juli och därefter den 18 juli. Yrkandet var den 3 augusti 2012 klart för prövning, sedan AA genom sitt ombud beretts tillfälle att senast den 2 augusti 2012 yttra sig över DD:s bestridande av yrkandet. Som framgår av dagboksbladet i målet blev det förslag till protokoll med beslut som sattes upp per den 3 augusti inte föremål för något beslut. Den tingsnotarie som hade upprättat förslaget påbörjade sin semester den 6 augusti 2012. När notarien återkom från ledigheten förklarade hon att hon inte mindes vad hon hade gjort med det upprättade förslaget eller akten. Av det angivna kan dras slutsatsen att fristerna för yttrande har bevakats. Det kan därför antas att dessa bevakningar hade lagts in i VERA-systemet.

Utöver det nu anförda har jag tyvärr inte några andra upplysningar att lämna om anledningen till att akten med upprättat förslag till beslut i VERA blev liggande på enhetens målkansli än vad som framgår av de anteckningar på dagboksbladet som jag gjorde när jag uppmärksammade att målet saknade annan bevakning än den som gällde vårdnads-, boende- och umgängesutredningen. Kanske hade notarien inte hunnit bli klar med förslaget i tid för att beslutet skulle kunna meddelas den 3 augusti 2012, som var en fredag. Klart står att notarien inte lämnade över akten till den domare som utgjorde rätten i beslutsförslaget och som skulle vara i tjänst även påföljande vecka, eller till mig som skulle återkomma från semestern den 6 augusti

2012. Således beror misstaget sannolikt på den mänskliga faktorn och inte på att tingsrättens rutiner för bevakning av mål skulle vara bristfälliga. Ett förbiseende har emellertid skett, vilket naturligtvis är beklagligt. Det bör dock hållas i minne att det den 3 augusti återstod endast två veckor av sommarlovet.

Det inträffade anmälde jag till enhetschefen när hon återkom från sin semesterledighet.

GG anförde i huvudsak följande.

1. Målets handläggning

Rättslig reglering

I mål eller ärenden om vårdnad, boende eller umgänge får rätten enligt 6 kap. 20 § föräldrabalken, FB, om det behövs, besluta om vårdnad, boende eller umgänge för tiden till dess frågan avgjorts genom en dom eller ett beslut som vunnit laga kraft eller föräldrarna har träffat ett avtal om frågan och avtalet har godkänts av socialnämnden.

Enligt 6 kap. 15 c § FB får rätten när den beslutar om umgänge med en förälder som barnet inte bor tillsammans med, om barnet har behov av det, besluta att en person som utses av socialnämnden ska medverka vid umgänget (umgängesstöd). Ett beslut om umgängesstöd ska gälla för viss tid. Innan ett beslut om umgängesstöd meddelas ska rätten inhämta yttrande från socialnämnden.

Min bedömning

Som anges i remissen från JO innehöll tingsrättens beslut den 26 oktober 2011 inte något förordnande om vårdnad eller boende. I protokollet från sammanträdet samma dag har antecknats att parterna under sammanträdet återkallade sina respektive interimistiska yrkanden, dvs. yrkanden om ensam vårdnad. Beslutet, som avkunnades vid sammanträdet slut, innehöll följaktligen inte något beslut om vårdnad eller boende.

Av förarbetena till införandet av bestämmelsen om umgängesstöd framgår att skyldigheten att inhämta yttrande från socialnämnden inför ett beslut om umgängesstöd syftar till att säkerställa att det finns förutsättningar för att umgänge kan genomföras i enlighet med ett meddelat beslut (jfr prop. 2009/10:192 s. 12 f.). Något yttrande från socialnämnden inför beslutet om interimistiskt umgänge den 26 oktober 2011 har inte inhämtats, vilket är en brist. Följande kan dock tilläggas. Av BB yttrande framgår att han försökt hjälpa parterna att hitta en tillfällig samförståndslösning. Han har angett att förordnandet om umgängesstöd utgjorde en förutsättning för att en överenskommelse skulle komma till stånd och att det på kvällen den 26 oktober 2011 inte var möjligt att få kontakt med socialnämnden. Genom BB biträde nådde parterna således en samförståndslösning, vilket gjorde att umgänge kunde komma till stånd utan ytterligare verkställighetsförordnanden.

BB har i sitt yttrande angett att han inte ansåg att det var erforderligt att kontakta stadsdelsförvaltningen inför beslutet den 9 mars 2012 eftersom det umgänge som beslutades med bred marginal omfattades av det utrymme för anlitande av umgängesstöd som förvaltningen angett den 2 november 2011. Även om det kunde varit lämpligt att på nytt kontakta nämnden inför beslutet anser jag att BB haft fog för sitt ställningstagande.

Av 6 kap. 15 c § FB följer att det inför ett beslut om umgängesstöd ska göras en prövning av om barnet har sådant behov. Några skäl till förordnandet om umgängesstöd i beslutet den 9 mars 2012 har inte angetts, vilket borde ha gjorts.

— — —

2. Tingsrättens rutiner för målbevakning

När det gäller frågan om tingsrättens rutiner för målbevakning vid semestrar får jag ange följande avseende enhet 1 och 2.

Under semestertid används, precis som under övriga delar av året, bevakningsfunktionen i målhanteringssystemet VERA. Det innebär att alla mål och ärenden där det finns en bevakning registrerad förs upp på en bevakningslista som kontrolleras av kansliet.

Vid semestertider samarbetar enheterna 1 och 2 på så sätt att det alltid finns domare som bemannar bägge enheterna. De domare som är i tjänst svarar således för hantering av enheternas samtliga mål och ärenden. Under min egen semester hade jag också utsett en domare i taget som i min frånvaro ansvarade för enhetens utsättningar och bemanning av förhandlingar etc.

Under hela sommaren 2012 fanns åtminstone två ordinarie domare och en tingsfiskal på plats (med undantag för två dagar i mitten av juli månad då endast en ordinarie domare och en tingsfiskal tjänstgjorde) på enheterna 1 och 2. Inför semestrarna skickade enhetscheferna ett e-postmeddelande till samtliga på enheterna, dvs. domare, notarier och kanslipersonal, och angav att inkommande post/akter till domarna skulle läggas i en korg på respektive kansli så att de domare som var i tjänst direkt skulle se vad som måste åtgärdas. Vidare påmindes alla sekreterare och notarier om att inga akter fick läggas i någon semesterledig domares personliga postkorg eller på dennes skrivbord. Enhetscheferna har också särskilt påmint samtliga domare på enheterna om vikten av att de domare som är i tjänst stämmer av olika frågor, såsom hantering av post, fördelning av förhandlingar etc. med varandra.

Trots ovanstående rutiner och information om rutinerna har tingsrätten inte tagit ställning till det interimistiska yrkande om sommarumgänge som inkom till rätten den 11 juli 2012. Yrkandet har inledningsvis kommunicerats med motparten och frågan var klar för avgörande sedan tiden för yttrande gått ut den 2 augusti 2012. Jag kan konstatera att några brister avseende bevakning inte förelegat fram till dess. Som BB har beskrivit i sitt yttrande har en tingsnotarie därefter skrivit ett förslag till beslut per den 3 augusti 2012 och i utkastet angett en av de domare som var i tjänst som rätten. Förslaget har satts upp i VERA. Det har inte gått att klarlägga vad som därefter skett och varför det uppsatta förslaget inte ledde till något beslut. Det står emellertid klart att överlämnande inte skett på erforderligt sätt.

FF uppgav bl.a. följande.

Handläggningen kring besluten vid de muntliga förberedelserna den 26 oktober 2011 respektive den 9 mars 2012

Av 6 kap. 15 c § FB följer att ett beslut om umgängesstöd ska föregås av ett yttrande från socialnämnden samt att beslutet om umgängesstöd ska gälla för viss tid. Såsom bestämmelsen är utformad synes det inte finnas utrymme att i det enskilda fallet frångå vad som stadgats.

Det kan konstateras att beslutet om umgängesstöd den 26 oktober 2011 inte var bestämt i tid och att det inte inför beslutet inhämtats yttrande från socialnämnden. Inte heller beslutet om umgängesstöd den 9 mars 2012 kan anses vara bestämt i tid på det sätt som lagen förutsett.

Vid tiden för beslut den 9 mars 2012 fanns ett yttrande från socialnämnden, daterat den 2 november 2011, till vilket BB och GG hänvisat. Frågan är om något ytterligare yttrande från socialnämnden hade behövt inhämtas inför beslutet den 9 mars 2012. Jag delar den bedömning som GG gjort, dvs. att det kunnat vara lämpligt men närmast är en bedömningsfråga som får göras i målet. I litteraturen, se Walin & Vångby, Föräldrabalken (1 jan 2012, Zeteo) kommentaren till 6 kap. 15 c §, anføres följande. ”Domstolen får fatta ett interimistiskt beslut om umgänge med umgängesstöd (se 20§). Om det finns ett interimistiskt beslut, är domstolen skyldig att ompröva beslutet i samband med att ett mål eller ärende ska avgöras. Domstolen

bör (min kursivering) på nytt inhämta yttrande från nämnden för det fall ett fortsatt umgänge med umgängesstöd övervägs.”

Sammanfattningsvis anser jag att det var felaktigt att inte inhämta yttrande från socialnämnden inför beslutet den 26 oktober 2011 samt att de bägge besluten om umgänge med umgängesstöd skulle ha varit bestämda i tid.

Tingsrättens rutiner för målbevakning

Det är mycket beklagligt att umgängesyorkandet som framställdes den 11 juli 2012 inte kom att prövas under BB semester. I likhet med BB och GG bedömer jag inte att det varit något fel på rutinerna i sig men att ett handhavandefel tyvärr uppstått. Vi har inte kunnat nå fullständig klarhet i (närmast berörd personal som var i tjänst den aktuella tiden tjänstgör inte nu på tingsrätten) vad det var som gjorde att akten olyckligt blev liggande utan åtgärd.

AA bereddes tillfälle att yttra sig över remissvaret.

Bedömning

Tingsrättens beslut den 26 oktober 2011

Under punkt 1 i beslutet förordnade tingsrätten att CC omgående skulle överlämnas till DD och hur detta skulle ske. Det förordnandet kan inte ses som något annat än ett förordnande om hur Svea hovrätts dom skulle verkställas. Frågor om verkställighet av en dom om ett barns boende ska emellertid handläggas enligt särskilda regler i 21 kap. föräldrabalken, FB. Tingsrätten kunde därför inte lagligen förordna om detta i det nu aktuella målet och beslutet saknar således lagstöd.

Själva umgängesbeslutet återfinns under punkt 5. Beslutet är inte så preciserat att det kan verkställas. Även ett beslut som grundas på en överenskommelse måste gå att verkställa. Den möjlighet till ansökan om verkställighet som ges enligt 21 kap. FB skulle annars förlora sin betydelse.

Beslutet innehåller inte heller någon begränsning av umgängesstödet för viss tid. Som framgår av 6 kap. 15 c § FB är detta ett krav och, som tingsrätten uppgett, skulle detta ha angetts i beslutet. Ytterligare en brist är att tingsrätten inte inhämtade ett yttrande från socialnämnden före beslutet om umgängesstöd. Att en förhandling pågår sent och att kontakt med nämnden därför inte kan tas direkt medför inte att tingsrätten kan förbigå denna regel. Det framgår inte heller vilken socialnämnd som har ansvar för att utse umgängesstöd.

Punkterna 3 och 4 innehåller förbud för AA att ha kontakt med CC. Lagstödet för rättsens beslut om umgänge finns i 6 kap. 15 a § och 20 § FB. Enligt dessa regler får tingsrätten på talan av den förälder som vill umgås med sitt barn besluta om umgänge mellan barnet och den föräldern. Enligt min mening ger reglerna inte möjlighet för tingsrätten att förbjuda den förälder som yrkar umgänge att ta kontakt med barnet. Som jag ser det fanns det alltså inget lagstöd för tingsrättens beslut i punkterna 3 och 4.

När det gäller punkterna 2 och 6-10 vill jag säga följande. I artikel 8 i Europeiska konventionen d. 4 nov. 1950 om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (Europakonventionen) föreskrivs att var och en har rätt

till respekt för sitt privat- och familjeliv. I en familj som består av två föräldrar och ett barn är det i normala fall föräldrarna som bestämmer om sådant som har med barnet att göra, som läkarbesök, skolgång, fritidsaktiviteter och liknande. I FB föreskrivs undantag från denna huvudregel för speciella situationer. En sådan situation kan vara i samband med en separation. En domstol kan då fatta beslut om exempelvis var barnet ska bo och om barnets umgänge med den förälder som inte bor tillsammans med barnet. Regelverket bygger emellertid på att det krävs lagstöd för att domstolen ska kunna fatta beslut som har med föräldraskapet att göra. Domstolen kan inte gå in i föräldrarnas ställe och fatta beslut i olika detaljfrågor som rör barnet, även om, som i det nu aktuella fallet, föräldrarna är ense om att de önskar domstolens beslut och om innehållet i beslutet. Det finns inga regler i FB som ger domstolen möjlighet att i föräldrarnas ställe fatta de beslut som anges i punkterna 2 och 6-10. Enligt min mening borde domstolen därför inte ha fattat de besluten även om innehållet var i enlighet med föräldrarnas vilja.

BB har i sitt remissvar förklarat att flera av besluten den 26 oktober 2011 har sådant innehåll att han inte skulle ha meddelat dem i ett interimistiskt beslut som inte har föregåtts av en överenskommelse mellan parterna eller i en dom. Han har tillagt att det knappast hade varit möjligt att få parterna att uppnå en samförståndslösning utan dessa förordnanden. Till detta vill jag säga följande. Jag har viss förståelse för att BB inte ville äventyra en tänkbar överenskommelse mellan parterna med formella invändningar om vad tingsrätten kunde besluta om. Emellertid är det nödvändigt att en domstol även i trängda lägen iakttar att dess domar och beslut måste ha stöd i lagen. I 1 kap. 1 § regeringsformen stadgas att all offentlig makt utövas under lagarna. Det gäller även i situationer då det skulle kunna framstå som praktiskt eller bekvämt att ta genvägar. För övrigt tror jag att det i just det aktuella fallet borde ha varit möjligt för föräldrarna att förstå att deras överenskommelse väl kunde protokollföras men inte – utom när det gäller punkten 5 – få formen av ett beslut från tingsrätten.

Tingsrättens beslut den 9 mars 2012

Ett beslut som inte är slutligt ska i den utsträckning det behövs ange de skäl som det grundas på (17 kap. 13 § första stycket rättegångsbalken). Av tidigare uttalanden från JO (se JO 2011/12 s. 55 med dnr 2006-2010) framgår att det i princip kan förutsättas att det är behövligt att ange skäl för interimistiska beslut avseende tvistiga frågor om vårdnad, boende och umgänge. Tingsrättens beslut den 9 mars 2012 innehåller inte några skäl till varför umgänge med umgängesstöd förordnats. Som tingsrätten har anfört är detta en brist. Ytterligare brister är att beslutet inte innehåller någon begränsning av umgängesstödet till viss tid samt att kontakt inte togs med socialnämnden innan beslutet fattades.

Tingsrättens rutiner för målbevakning vid semestrar

Att AA:s yrkande om sommarumgänge 2012 inte prövades alls är naturligtvis helt oacceptabelt. Som framgår av tingsrättens remissvar synes emellertid tingsrätten ha utarbetade rutiner för målbevakning vid t.ex. semestrar. Orsaken till underlåtenheten att pröva det interimistiska yrkandet från AA om sommarumgänge 2012 står

således inte att finna i bristande rutiner utan måste härledas till den s.k. mänskliga faktorn.

Sammanfattning

Med anledning av ovanstående finner jag således att BB ska kritiseras för utformningen av de interimistiska besluten den 26 oktober 2011 och den 9 mars 2012 i den utsträckning jag nyss angett. Tingsrätten ska därtill kritiseras för underlåtenheten att pröva det interimistiska yrkande om sommarumgänge som AA framställde inför sommaren 2012.

Vad AA i övrigt anfört föranleder inte någon ytterligare åtgärd eller något uttalande från min sida.

Ärendet avslutas.